

աղտեղութիւնները որ լեռան պէս դի-
զուած կը կենային, ու օդը չկարենա-
լով շարժի՝ կ'ապականէր, ըստ մեծի
մասին վերցուեցան, հետ զհետէ ալ
աղտոտած երկիրները կը մաքրուին
ու կը շտկուին :

Ընողջութեան ատենին մէկ մեծ
բարերարութիւն ալ, որուն համար բո-
լոր Լազիպտացիք երախտապարտ պի-
տի ըլլան, աս եղաւ որ պատուաստ՝ ը-
նելու սովորութիւնը բոլոր Լազիպտոս
մտաւ : Եւ բանիս համար շատ մար-
դիկ որոշուած են, և իրենց պարտքն
է ամէն բանէ առաջ աս բարեգործու-
թիւնը կատարել. որով ամէն տարի
հազարաւոր անձինք, որոնք օր մը
իրենց հայրենեացը կրնան օգտակար
ըլլալ, աս սքանչելի գիւտով կ'ազա-
տին մահուանէ : Իրեք ամիսը մէյմը
թղթեր կ'ելեն, որոնց մէջ նշանած
է ամէն գաւառ պատուաստած մար-
դիկներուն թիւը. անով յայտնի կ'ի-
մացուի թէ ինչ մեծ գործունէութի-
կայ Լազիպտոս առողջութեան ա-
րուեստին աս ճիւղը՝ ի գործ դնելու
համար :

Եւ զգուշութիւններէն զատ ամէն
քաղաքներու և գաւառներու մէջ ալ
բժիշկները պարտական են տեղացւոց
ծառայելու. և աս օգնութիւնները
փոխարքային առատաձեռնութեամբ
բը ձրի կ'ըլլան ժողովրդեան, ինչպէս
նաեւ գեղերը ձրի կը տրուին :

Հոս չենք ուզեր ամէն բան ման-
րամասնաբար պատմել. վասն զի թէ
արեւելք և թէ Լաւրոպա եղող ան-
կողմնասէր մարդիկ ամէնքն ալ գի-
տեն որ Լազիպտոսի փոխարքան ա-
ռողջութեան ամէն միջոցները ամե-
նայն կերպով կատարելագործեց՝ որ-
չափ որ կարելի էր մարդկօրէն : Իսկ
որոնք որ աս ճշմարտութեանը չեն
հաւանիր, անոնց գործքով կը ցուցը-
նենք աս բանս, թէ ծանոթաբար հե-
տէ պահեստաց, ու ասանքովն ափսէն ի-
վեր Լազիպտոսէն բոլորովին վերցուեցաւ :

Եւ զատ նաեւ փոխարքան հի-
ւանդութիւններով մեռնողներուն թի-
ւը զգալի կերպով քիչնալը մէկ նոր
ապացոյց մըն է որ չենք կրնար չյիշել,
և այսպէս յայտնի կը տեսնուի Լազիպ-
տոսի մէջ քառասնորդական զգուշու-
թիւն հաստատողներուն և առողջու-
թեան արուեստը մտցնողներուն ի-
մաստութիւնը :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս զնախկին հետաքննելու
հարսէնք :

Թիւրքաւոր : — Թիւրքաւորն Երկ
լու համար պէտք է ծառերուն վրայ
անոնց բոյներն ու հակիթները գըտ-
նել ու այրել : Եւ ատ թռչուններ ալ
կան որ թռթռները կը ջարդեն, բա-
ւական է որ փնասակար թռչուննե-
րէն չըլլան :

Սահաւոր : — Հասարակ մամուկը պար-
տէզի խիստ քիչ փնաս կ'ընէ. բայց տե-
սակ մը մամուկ կայ որ միշտ գետնի
վրայ կը պտըտի, ու բոյներուն հուն-
տը՝ մանաւանդ ստեպղինի՝ հունտը
կը փճացընէ. աս տեսակ մամուկները
երբեմն այնչափ շատ կ'ըլլան որ բոլոր
հունտերը կ'ապականեն : Արովհետեւ
թացութիւնը իրենց փնասակար է,
օդը չոր ու տաք եղած ատենը պար-
տէզդ կրնաս թեթեւ մը ջրել. անով
կը փախչին մէկգի կ'երթան : Պարզ
ջրի տեղ կրնաս ձանձախարիթը՝ ջրով
եփել ու ան ջուրը գործածել :

Պեպիկ ճար : — Լարկիր մը գետնի
մարէ մաքրելու կերպը աս է. երբոր
օդը տաք ու թաց է՝ ամէն օր արեւը
ելլելէն առաջ կամ մտնելէն երկու
ժամ ետքը ձեռքդ թաղար՝ մը ու
կանթեղ մը առած ելիր, հողէն դուրս
եղածները առ ու թաղարին մէջը
ձգէ. իսկ որոնք որ կէս մը հողին մէջ

ու կէս մը դուրս են՝ մկրատով կտրէ ,
ասով չեն կրնար բազմանալ : Իսկ թէ
որ ցորեկը ուզենաս բռնել , չորս կամ
հինգ ոտնաչափ երկայնութեամբ սը-
րածայր ցից մը առ , ու թիզ մը խոր
հողուն տակը խոթելով՝ քառորդի մը
չափ ժամանակ շարժէ . ան շարժմուն-
քով գետնի մարերը դուրս կ'ելլեն .
իսկ թէ որ ծաղկի սնտուկի կամ թա-
ղարի մէջ են որդերը , փայտով մը քո-
վընտի տասը վայրկենի չափ կրնաս
զարնել , Ծախները մէկէն հողուն ե-
րեսը կ'ելլեն : Սմանք կանանչ ընկոյ-
զը քանի մը օր ջրի մէջ կը թողուն ,
ու ետքը ան ջրով պարտէզը կ'ոռոգեն ,
նոյնպէս Ծախները դուրս կ'ելլեն :

Սրէն : — Դաղկի սնտուկի մը
մէջ քիչ մը օշինդր՝ դնես նէ , մըջիւն-
ները կը փախչին . եղն ալ մըջիւնին շատ
փնասակար է . անոր համար մըջնոցը
աւրելու համար ջրախառն եղ կրնաս
գործածել . թէ որ եփ ելած ջուր լե-
ցրնես , բոլորովին կը ջարդուին : Երբ
որ կ'ուզես որ մըջիւնը ծառի վրայ
չելլէ , ծառը կաշուն նիւթով մը պա-
տելու և կամ եղով օծելու է , ու քա-
նի որ չորնայ՝ նորոգելու է . նոյնպէս
օգտակար է գզած բուրդը : Կրնաս
նաև սնտուկին տակը հողէ աման մը
դնել՝ մէջը ջուր լեցուցած , կամ խո-
նաւութիւն սիրող բոյսերուն թա-
ղարները ջրով լեցուն ափսէի մը մէջ
դնել :

Խիտնջ , Կղիւնջ : — Խիտնջը , կո-
ղիւնջը և ասոնց նման կենդանիները
ջարդելու համար , մանր բոյսերուն
չորս կողմը կիր ցանէ . կենդանիները
ուզելով բոյսերը ուտել՝ կիրին կը մծ-
տենան ու կ'այրին . աս կիրը մարած
ըլլայ նէ՝ նորոգելու է : Խիտնջ բռնե-
լու ատենը աւելի գարնան ու աշնան
առաւօտներն ու գիշերներն են , կամ
երբոր օդը զով ու անձրևոտ է : Սմանք
խիտնջ շատ եղած տեղը մէկմէկէ չա-
փաւոր հեռաւորութեամբ ցորենի
թեփ կը դիզեն , ու երբոր խիտնջնե-

րը անոնց վրայ ժողովուին՝ կիրով կ'այ-
րեն :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Պատիւոյն՝ 1 ու Էնկերիէն՝ 2 փաստերը :

Պատիւ բան մը չկայ աշխարհքիս
երեսն որ ամենեւին պակասութիւն
մը , կամ անոր ներհակ աղէկութիւն
մը չունենայ . բանը աս է որ մարդիկ
շատ անգամ մէկ բանին միայն պակա-
սութիւններունայելով՝ աղէկութիւն
ները չեն տեսներ , շատ անգամ ալ
աղէկութիւնները միայն կը դիտեն ու
պակասութիւններուն աչք կը գոցեն .
որով գրեթէ իրենք իրենց կամօքը կը
փնասուին ու չեն իմանար , կամ չեն
ուզեր հասկնալ : Եւ տեսակ բանե-
րուն գլխաւորներէն մէկն է նաև ծխա-
խոտին ու ընչադեղին գործածութիւնը :
Եսոր օգուտները բժիշկներուն հար-
ցրնես նէ խիստ քիչ են , գործածող-
ներուն հարցրնես նէ՝ խիստ շատ . իսկ
փնասները՝ թէ բժիշկներուն և թէ
գործածողներուն հարցրնես՝ անթիւ
է կ'ըսեն : Եսոր համար է որ աս բոյ-
սիս գործածութիւնը մարդկանց մէջ
սկսելուն պէս՝ շատ թագաւորներ
չթողուցին որ իրենց երկիրը մտնէ ,
վասն զի յայտնի տեսան որ շատ փնաս
կ'ընէ թէ մարդուս առողջութեանը
և թէ հարստութեանը . առջի գործա-
ծողը հասարակ ժողովուրդը եղաւ ,
ու երկար ատեն գիտուններն ու ազ-
նուականք և եկեղեցականք աս բա-
նիս առաջը առնելու ջանք ըրին՝ ցու-
ցրնելով թէ որչափ փնասակար է մար-
դուս առողջութեանը : Ենգղիոյ Յա-
կոբ Ա թագաւորը սաստիկ պատիժներ
դրաւ ծուխ քաշողներուն . Օւիցե-
րիի երկիրը ծուխ քաշողները չարա-
գործ կը սեպուէին . Ուրբանոս Ըսրը-
բազան քահանայապետը եկեղեցւոյ

1 փելի :

2 Սայլանիկօզ :

1 Թիւթիւն :

2 Էնկերիէ , պարոն օթոն :